

Asia Tekijän nimen ilmoittaminen dvd:n yhteydessä

Hakija Helsingin kihlakunnan poliisilaitos

Annettu 13.10.2006

LAUSUNTOPYYNTÖ

Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen talous- ja omaisuusrikosyksikkö on pyytänyt tekijänoikeusneuvostoa lausumaan A:n poliisille tekemän tutkintapyynnön johdosta. Tutkintapyyntö koskee elokuvan ohjaajan nimen ilmoittamista elokuvan sisältävän yleisölle myytävän DVD-levyn kannessa.

Tekijänoikeusneuvostolle esitetyt kysymykset

Helsingin rikospoliisille tekemässään tutkintapyynnössä on A pyytänyt rikospoliisia tutkimaan, onko B Oy syyllistynyt tekijänoikeuslain säännösten rikkomiseen.

Selostus asiasta

A katsoo poliisille toimittamassaan tutkintapyynnössä, että hänen moraalisia oikeuksiaan on loukattu. A ohjasi yhdessä NN:n kanssa C-elokuvan vuonna 1964. B Oy osti myöhemmin C-elokuvan oikeudet elokuvan tuotantoyhtiö D Oy:ltä. B Oy on nyttemmin liittännyt C-elokuvan toisen elokuvan kylkiäiseksi yleisölle myynnissä olevalle dvd:lle. Dvd:tä myydään B Oy:n tallennemyynnissä.

A katsoo, että tekijänoikeuslakia on rikottu kyseisen dvd:n kannen ja itse dvd:llä ilmoitettujen tekijätietojen osalta. Dvd:n takakannessa on teksti: "Elokuvan lisiinä nähdään (...)NN:n huippulyhytfilmi C". A:n nimeä ei mainita tässä yhteydessä.

Dvd:n takakannessa alempana luetellaan dvd:n sisältö, ja siinä mainitaan seuraavaa: "NN ja A: C". A katsoo että C-elokuvan omista tekijätiedoissa kahden ohjaajan nimet eivät ole aakkosjärjestyksessä, vaan A:n nimi on ensin. Syynä aakkosjärjestyksestä poikkeamiselle on se että C-elokuvan käsikirjoitus syntyi A:n ideasta.

Dvd:n päävalikossa todetaan lisäksi "NN: C", eikä A:ta mainita lainkaan. Lisäksi mainitaan NN:n vetäneen C-elokuvan työryhmää, mikä A:n mukaan ei pidä paikkaansa.

A katsoo, että edellä kerrottu tapa ilmoittaa tekijöiden nimet ei vastaa lain vaatimusta hyvästä tavasta. Ohjaajat olivat tasaveroisia tai A:n panos oli jopa suurempi kuin NN:n. Ohjaajien ilmoittaminen toisin loukkaa A:n työn taiteellista arvoa.

Toiseksi A katsoo, että B Oy:n 17.1.2006 esittämässä dokumenttiohjelmassa oli ohjelmaan leikattu katkelma C-elokuvasta, mutta katkelman yhteydessä ja ohjelman lopputeksteissä ei mainittu elokuvan tekijätietoja.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on yksinoikeus teokseen. Säännös sisältää esimerkkiluettelon suojattavista teostyypeistä. Tekijänoikeussuojaa saavat esimerkiksi kaunokirjalliset ja selittävät kirjalliset ja suulliset esitykset.

Teoksella tekijänoikeudellisessa merkityksessä tarkoitetaan henkisen luomistyön tuotetta. Kirjallinen tai taiteellinen tuote on tekijänoikeudella suojattu, jos sitä voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se niin sanotusti ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia.

Tekijänoikeuden sisällöstä säädetään TekijäL 2 ja 3 §:ssä. Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään 2 §:ssä. TekijäL 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, TekijäL 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Säännöksen 2 momentin mukaan kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa. TekijäL 2 §:n 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se välitetään yleisölle johtimitse tai johtimitta, esitetään

julkisesti esitystapahtumassa, kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti.

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään TekijäL 3 §:ssä. TekijäL 3 §:n 1 momentin mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Tekijän nimi ilmoitetaan ilmoittamalla hänen nimensä, nimimerkkinsä tai salanimensä. Tekijän nimen ilmoittamisvelvollisuus on sidottu hyvän tavan mukaisuuteen. Kaikissa tilanteissa (esimerkiksi jumalanpalveluksissa tai hautajaisissa esitettävä musiikki) tekijän nimen ilmoittaminen ei ole tapana (Pirkko-Liisa Haarmann, Tekijänoikeus ja lähioikeudet, Helsinki 2005, s. 143). TekijäL 3 §:n 2 momentissa kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla ja teoksen saattaminen yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Tekijänoikeus on TekijäL 43 §:n mukaan voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

Tekijänoikeusneuvoston aikaisempia lausuntoja

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt moraalisia oikeuksia useissa lausunnoissaan. Lisäksi moraaliset oikeudet liittyvät useimmiten myös siihen kokonaisuuteen, josta tekijänoikeusneuvosto on lausunut.

Lausunnossa TN 1986:14 tekijänoikeusneuvosto katsoi, että valokuvan julkaisemisen yhteydessä olisi pitänyt mainita valokuvaajan nimi. Lausunnon TN 1993:21 mukaan olisi kirjan kanteen ja sisäsivuille kuvatun, teoskynnyksen ylittäneen oven tekijä tullut mainita kirjassa. Lausunnon TN 1994:21 mukaan kuvanveistäjällä oli oikeus tulla ilmoitetuksi veistoksen tekijänä sitä kuvaavassa postikortissa. Hyvä tapa ei edellyttänyt informaatoruutuja ohjaavan tietokoneohjelmoijan nimen ilmoittamista informaatoruutujen esittämisen yhteydessä lausunnossa TN 1997:13.

Vastaus lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

Asiassa ei ole erimielisyyttä siitä, että A on "C"-elokuvan toinen ohjaaja eli tekijänoikeuslaissa tarkoitettu tekijä. Näin ollen hänen nimensä tulee elokuvan-alalla noudatettavan hyvän tavan mukaisesti mainita. Kun toinen ohjaaja on mainittu, on selvää, että samoissa yhteyksissä olisi pitänyt myös A:n nimi mainita.

Tekijänoikeusneuvosto ei sensijaan ota kantaa siihen, onko A:n nimi mainittava vastoin aakkosjärjestystä ennen toisen tekijän nimeä tai mikä on ollut hänen panoksensa elokuvaa valmistelleessa työryhmässä, vaan

katsoo näiden kysymysten kuuluvan alan tavanomaisen sopimuskäytännön ja hyvän tavan piiriin, josta laissa ei ole erityisiä määräyksiä.

Puheenjohtaja

Niklas Bruun

Sihteeri

Mikko Huuskonen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Niklas Bruun (puheenjohtaja), Arto Alaspää, Martti Heikkilä, Tuula Hämäläinen, Päivi Liedes, Risto Ryti, Markku Uotila ja Martti Virtanen.